

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการนำโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเปิดศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา 41 ศูนย์ทั่วประเทศ ผลสืบเนื่องจากมติที่ประชุมสภาการศึกษาครั้งที่ 1/2552 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552 เห็นชอบหลักการให้มีเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) ดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการประกาศจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแบบกลุ่มจังหวัดจำนวน 18 กลุ่ม และกรุงเทพมหานคร 1 กลุ่ม ซึ่งผลจากการประชุมได้มีนโยบายให้แยกการบริหารงานบุคคลและการบริหารด้านงบประมาณของมัธยมศึกษาออกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและทางคณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติอนุมัติแผนยุทธศาสตร์ระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาซึ่งมี 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1.ขยายโอกาสและส่งเสริมความเท่าเทียม 2.ยกระดับและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทั้งผู้บริหารและครูสู่มาตรฐานสากล 3.พัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐาน โดยสร้างความเป็นเลิศและยกระดับผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล และ 4.การสร้างความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษาให้สถานศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ทั้งนี้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะมีระยะเวลา 4 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552-2555 ใช้งบประมาณ 9,080 ล้านบาท แบ่งเป็นปี พ.ศ.2552 จำนวน 18 ล้านบาท ปี พ.ศ.2553 จำนวน 3,596 ล้านบาท ปี พ.ศ.2554 จำนวน 3,774 ล้านบาท และปี พ.ศ.2555 จำนวน 1,692 ล้านบาท สิ่งที่คาดว่าจะภายหลังการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะมีผู้เรียนเรียนต่อร้อยละ 95 และผู้เรียนออกกลางคันไม่เกินร้อยละ 2 (ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 2552)

ศูนย์ประสานงานการจัดการมัศึกษามีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และประสานงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษา ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนในการแก้ปัญหาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยพิจารณาจากผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าโรงเรียนมัศึกษามีระดับคุณภาพการศึกษาในเกณฑ์ปรับปรุงและพอใช้สูง จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 7,042 โรงเรียน เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 2,394 โรงเรียน และ

เปิดสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 10 โรงเรียน แบ่งเป็นด้านผู้เรียน คือ มาตรฐานที่ 4 ปรับปรุง 60 โรงเรียน พอใช้ 860 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 38.54), มาตรฐานที่ 5 อยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง 775 โรงเรียน พอใช้ 1,139 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 50.16), มาตรฐานที่ 6 ปรับปรุง 44 โรงเรียน พอใช้ 561 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 25.26) และในด้านกระบวนการ คือมาตรฐานที่ 9 ปรับปรุง 35 โรงเรียน พอใช้ 616 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 27.15), มาตรฐานที่ 12 ปรับปรุง 5 โรงเรียน พอใช้ 394 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 16.67), มาตรฐานที่ 13 ปรับปรุง 28 โรงเรียน พอใช้ 469 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 27.15) และเมื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในปีการศึกษาที่ผ่านมา จะพบค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการกระจายของข้อมูลสูง (0.32-0.72) ในกลุ่ม 5 วิชาหลัก คือ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก, 2552, หน้า 29 - 41) ด้วยเหตุนี้ ศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา 41 ศูนย์ทั่วประเทศจึงต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกลุ่มจังหวัดร่วมกับโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดพิษณุโลกมีจำนวน 39 โรงเรียน แบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 12 โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 13 โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 14 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนทั้ง 3 เขต อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษาศูนย์ที่ 38 (พิษณุโลก-อุตรดิตถ์) โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอน กิจการหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายกิจกรรม และการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการวัดผลและประเมินผลของครูผู้สอน เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับการวัดผลที่หลากหลายเหมาะสมกับศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน สืบเนื่องจากการเก็บข้อมูลด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่ม 5 วิชาหลักของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2 และ 3 นั้น พบว่าผู้เรียนมีระดับคุณภาพการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุงและพอใช้สูงถึงร้อยละ 82.05 ในมาตรฐานที่ 5 และมีร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำกว่า 2.00 คะแนนข้างสูง (กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพิษณุโลก, 2552) อันเกิดจากการบริหารจัดการของโรงเรียน การได้รับงบประมาณที่ไม่เพียงพอ จำนวนครูผู้สอนที่ไม่เพียงพอหรือไม่ตรงกับสาขาวิชาเอกที่จบ การขาดแคลนสื่อ การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลของครูเป็นแบบเดิม ๆ ไม่มี ความหลากหลาย สภาพความเป็นอยู่หรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียน รวมถึงความสนใจของผู้เรียนที่ลดน้อยลง ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกแต่ละ

เขตพื้นที่การศึกษานั้นมีปัญหาลักษณะไม่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ทางศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษาศูนย์ที่ 38 (พิษณุโลก-อุตรดิตถ์) ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก จึงได้ดำเนินงานตามนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทางการเรียนให้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียน

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ว่าได้มีการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไปแล้วในระดับใด ได้ผลอย่างไร และมีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้าง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้ทราบสภาพการดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการดำเนินงานและใช้เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในครั้งต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ

- 1.1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
- 1.3 การจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายกิจกรรม
- 1.4 การวัดผลและประเมินผล

2. ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

สภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีกรอบการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
- 2.3 การจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายกิจกรรม
- 2.4 การวัดผลและประเมินผล

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งหมด 39 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนครูทั้งหมด 1,696 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 13 โรงเรียน และมีจำนวนครูทั้งหมด 313 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายจากการสุ่มเขตพื้นที่การศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษา หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษาศูนย์ที่ 38 (พิษณุโลก-อุตรดิตถ์) ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก ที่มอบหมายให้โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกดำเนินการยกระดับคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1.1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการทดสอบ การวางแผนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการนิเทศ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะ

1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยเริ่มการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้และรูปแบบการจัดกิจกรรมให้มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน บูรณาการสาระความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งการสอดแทรกคุณธรรม ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา โดยมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบการดำเนินการระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยกัน

1.3 การจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายกิจกรรม หมายถึง การดำเนินงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การออกแบบ การจัดทำ การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการวางแผน ปรับปรุงแก้ไข นิเทศติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

1.4 การวัดผลและประเมินผล หมายถึง การดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเก็บข้อมูลในการตัดสินผู้เรียน ได้แก่ การวางแผน การกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนทั้งด้านความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องตามสภาพจริงของผู้เรียน พร้อมทั้งแจ้งผลการเรียนให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบเป็นระยะ

2. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูในสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในการดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษา

3. ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งปฏิบัติหน้าที่หลักทางด้านกรเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จังหวัดพิษณุโลก

4. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จังหวัดพิษณุโลก